

TREBALL DE SÍNTESI: L'ENTORN NATURAL D'UNA VALL PIRINENCA

PROGRAMA

	Primer dia	Segon dia	Tercer dia
MATÍ	El paisatge pirinenc	El bosc, parcel·la a parcel·la	El riu, viu i dinàmic
TARDA		Exposició dels resultats	Tornada al centre escolar

DADES TÈCNIQUES

NIVELL: A partir de 1r d'ESO.

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT: Interpretació del paisatge de muntanya i estudi de dos ecosistemes, un de forestal i un de fluvial.

LOCALITZACIÓ: Sant Joan de les Abadesses.

OBJECTIUS

- Aprendre a observar i interpretar un paisatge de muntanya.
- Observar, identificar i comprovar la distribució altitudinal de la vegetació.
- Comprendre les principals adaptacions de la vegetació al medi.
- Estudiar l'evolució del paisatge al llarg del temps.
- Interpretar com la intervenció humana modifica el paisatge.
- Interpretar l'estructura i l'evolució del bosc.
- Aplicar diferents metodologies en el treball de camp.
- Calcular paràmetres físics relacionats amb l'estat i l'evolució del bosc.
- Estudiar i interpretar el funcionament i l'evolució d'un ecosistema fluvial.
- Aprendre a avaluar l'estat ecològic d'un ecosistema fluvial.
- Aprendre a treballar en equip.

METODOLOGIA

TREBALL PREVI: Per realitzar el treball de camp, cal que els alumnes realitzin un treball previ a l'aula. A l'última pàgina d'aquest document hi ha una relació de conceptes i habilitats que cal treballar i una proposta d'activitats.

TREBALL DE CAMP: Durant les tres jornades es realitzen les diferents activitats, de les quals s'obté una informació i unes dades.

TREBALL POSTERIOR: S'extreuen les conclusions de les dades obtingudes al camp i posteriorment es presenten a la resta de grups.

DURADA

3 jornades

MATERIAL

Cada alumne/a ha de portar

- Llapis o bolígraf
- Carpeta/suport per escriure
- Calculadora

APORTACIONS A LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES

C. EN EL CONEIXEMENT I LA INTERACCIÓ AMB EL MÓN FÍSIC

- Ser conscients de com intervien els factors climàtics en el paisatge i donar resposta a problemes contextualitzats.
- Percebre, comprendre i interpretar l'espai real, per situar-s'hi, orientar-s'hi i desplaçar-s'hi utilitzant croquis, plànols, mapes i d'altres representacions cartogràfiques.
- Analitzar i interpretar la interacció entre l'entorn i l'activitat humana.
- Estudiar i interpretar l'estructuració dels elements vegetals i les característiques generals d'un bosc.
- Interpretar i raonar l'evolució i el procés de successió d'un bosc i comprendre adaptacions de la vegetació.
- Adquirir el sentit de responsabilitat envers la importància natural i ecològica de l'entorn natural.
- Utilitzar el coneixement científic per comunicar idees i les conclusions obtingudes de l'estudi de l'entorn.
- Raonament en la resolució de problemes relacionats amb el món físic.
- Deducir conclusions i analitzar-les críticament.
- Comunicar i argumentar en llenguatge científic les dades, les idees i les conclusions obtingudes mitjançant el treball de camp utilitzant diferents modes comunicatius.
- Participar de forma activa en la presa de decisions en assumptes individuals i col·lectius i adquirir el sentit de responsabilitat compartida envers el patrimoni natural.
- Identificar problemes rellevants i obtenir respostes aplicant el coneixement teòric.

C. SOCIAL I CIUTADANA

- Treball en grup: cooperació en les estratègies emprades per la presa de dades en el camp i la resolució dels càlculs posteriors.
- Expressar les argumentacions i conclusions pròpies i escoltar les alienes.
- Anàlisi de problemes i fomentar opinions i actuacions favorables.

C. LINGÜÍSTICA I AUDIOVISUAL

- Descripció, explicació, argumentació i definició de fets i fenòmens.
- Descodificar i utilitzar diferents tipus de llenguatges (icònics, simbòlics i cartogràfics) per comprendre i interpretar la realitat.
- Utilitzar un llenguatge específic per designar els elements del paisatge i l'entorn.
- Aprofundir en la interpretació i la comprensió de la realitat.

C. MATEMÀTICA

- Interpretar i fer càlculs per tal de resoldre qüestions físiques.
- Analitzar i interpretar taules per tal de completar-les mitjançant l'aplicació de fórmules apropiades.
- Utilitzar instruments i tècniques per mesurar i calcular.
- Utilitzar els nombres i el càlcul per analitzar l'estat del bosc i la seva evolució en el temps.
- Posar en pràctica processos de raonament per tal de relacionar l'home i l'evolució de l'estat del bosc.
- Utilitzar tècniques matemàtiques bàsiques per mesurar i situar-se a l'espai, així com organitzar dades.

C. D'APRENDRE A APRENDRE

- Relacionar fets i conceptes per tal d'entendre un paisatge i l'entorn.
- Treballar en equip.
- Disposar d'habilitats per tal d'obtenir informació i transformar-la en coneixement propi.
- Mesurar i tractar dades per fer deduccions i interpretacions.

C. D'AUTONOMIA I INICIATIVA PERSONAL

- Presa de decisions en resoldre les qüestions plantejades en les activitats.
- Contrastar pensaments divergents.
- Plantejar-se problemes i donar-hi respostes.

CONTINGUTS CURRICULARS PER MATÈRIES

CIÈNCIES DE LA NATURALES

- Identificació de canvis a la superfície de la Terra causats per agents geològics externs. Reconeixement de l'acció d'alguns agents externs en el modelat del relleu pirinenc.
- Representació del relleu terrestre i lectura de mapes topogràfics.
- Identificació d'alguns dels riscos derivats dels processos geològics externs. Reconeixement de l'activitat humana com a afavoridor d'alguns d'aquests processos.

TREBALL DE SÍNTESE: L'ENTORN NATURAL D'UNA VALL PIRINENCA

- Interpretació i observació directa a ull nu de les diferències morfològiques en el regne vegetal.
- Identificació i classificació d'organismes vegetals a partir de l'observació i utilitzant claus dicotòmiques senzilles.
- Anàlisi d'un ecosistema forestal proper fent èmfasi en les espècies vegetals que el configuren.
- Interpretació i observació directa a ull nu de diferències morfològiques en el regne vegetal i en l'animal.
- Anàlisi d'un ecosistema fluvial tot identificant el paper de cadascun dels elements que el configuren. Valoració de les possibles conseqüències de la seva modificació.

CIÈNCIES SOCIALS, GEOGRAFIA I HISTÒRIA

- Lectura i interpretació de mapes, plànols o imatges de diferents característiques i suports (convencionals). Ús d'escala gràfica i numèrica.
- Obtenció i processament d'informació a partir de l'observació directa i indirecta de paisatges propers i llunyans.
- El paisatge com a resultat de la interacció entre l'home i el medi.
- Identificació dels elements del paisatge i de l'impacte de l'activitat humana sobre el medi.
- Anàlisi de l'evolució històrica de la població pirinenca: poblament, dinàmiques demogràfiques i ritmes d'urbanització al llarg de la història.
- Localització de concentracions i buits demogràfics, identificant els factors naturals i humans que expliquen la distribució de la població a l'alta muntanya.
- Reconeixement de paisatges agraris i identificació de les transformacions en el món rural.
- Valoració de la necessitat de protegir i difondre el patrimoni natural com una manifestació de riquesa i diversitat.

MATEMÀTIQUES

- Reconeixement del significat de diferents tipus de nombres en contextos diversos.
- Selecció i ús de l'eina més adequada per a calcular (càlcul mental, estimació, calculadora,...).
- Lectura d'escala gràfica i numèrica.
- Lectura, interpretació i construcció de taules i de gràfics de línies i de barres.
- Modelització i resolució de problemes utilitzant expressions verbals, taules i gràfics.
- Desenvolupament d'estratègies de càlcul mental i d'estimació de resultats de càlculs.
- Utilització de les diferents unitats de mesura en la resolució de problemes.
- Selecció i ús del tipus d'unitat per a cada situació de mesura.
- Relació entre unitats i conversió entre unitats d'un mateix sistema en la resolució de problemes.

TREBALL PREVI

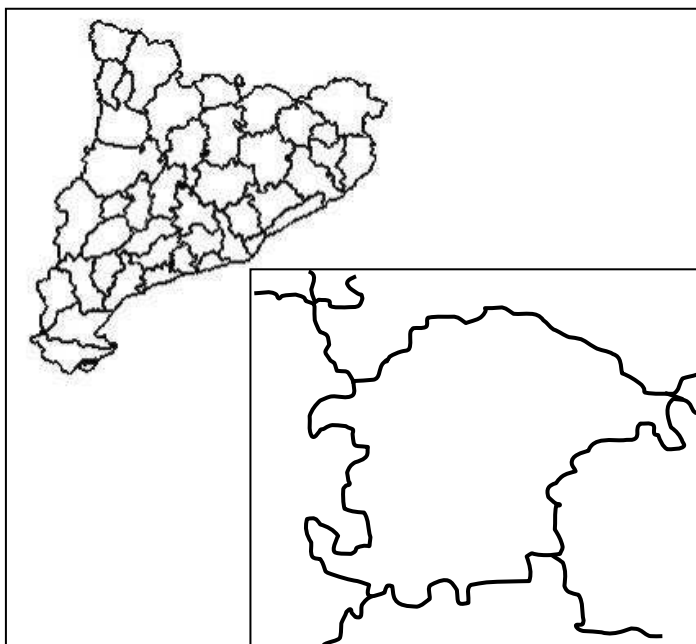
CONCEPTES	HABILITATS
<ul style="list-style-type: none"> - Relleu, clima i població del Ripollès. - Estatges de vegetació. - Adaptacions de la vegetació al medi. - Successió vegetal. - Canvi climàtic: efecte sobre la vegetació i la seva distribució. - Ecosistema d'un bosc i els seus components. - Orientació, altitud i latitud. - Distribució de la vegetació. - Estrats de vegetació: herbaci, arbustiu i arbori. - Rius del Ripollès. - Ecosistema d'un riu i els seus components. - Dinàmica fluvial. - Cabal d'un riu. - El bosc de ribera i la seva importància. - Els organismes bioindicadors (en especial els macroinvertebrats aquàtics).	<ul style="list-style-type: none"> - Interpretació de mapes topogràfics. - Ús de la brúixola. - Conceptes bàsics d'orientació. - Ús de claus dicotòmiques. - Realització i interpretació de taules i gràfics. - Càlcul de mitjanes. - Canvi d'unitats: longitud, temps, volum...

Activitats proposades:

Situació: On anem?

- Situa el Ripollès al mapa de Catalunya.
- Situa, en el mapa del Ripollès els següents topònims:
  - El Ter i el Freser
  - Ripoll (la capital), Planoles, Camprodon, Sant Joan de les Abadesses, Queralbs i Campdevànol.
  - La vall de Camprodon i la vall de Ribes.
  - Serralades: Pirineu, serra Cavallera i serra de Montgrony.
  - Comarques veïnes: Osona, la Garrotxa, la Cerdanya i el Berguedà.
  - França.

Activitat 1. Els **estages de vegetació** són zones de les regions de muntanya que tenen una vegetació determinada per les condicions climàtiques canviant degut a l'altitud.

1.1. Busca el nom dels estages que trobem a Catalunya des dels 500m fins als 2500m i fes una taula amb la següent informació per cada estatge:

- una característica del tipus de vegetació que hi trobem.
- dues adaptacions a les condicions climàtiques de la vegetació.
- un espècie vegetal d'exemple.

1.2. A la pàgina següent, hi ha un mapa amb una llegenda. De les comunitats vegetals que se't proposen, cerca'n els requeriments ecològics (l'altitud, la humitat, la insolació,...)

1.3. Dibuixa, en el mapa, la distribució de la diferent vegetació de la llegenda segons la informació que has buscat al punt 1.2.

Activitat 2. Un bosc no és només un conjunt d'arbres; també hi trobem arbustos, plantes herbàcies, gran diversitat d'animals i altres éssers vius i un medi físic. Tots aquest elements interaccionen entre ells determinant les característiques del bosc.

2.1. Busca la diferència entre arbust i arbre.

2.2. Els **estrats** o **capes de vegetació** vénen determinats per l'alçada. Quins tres estrats predominen als boscos catalans? Creus que alguns arbres poden trobar-se a l'estrat arbustiu? Per què? I alguns arbustos, poden trobar-se a l'estrat arbori? Per què?

Activitat 3. Fes els següents canvis d'unitats:

- 32 km/h a m/s
- 0,68 m/s a km/h
- 3258 m³ a litres i dm³
- 56 litres a m³ i dm³
- 2,5 m³/s a litres/s

Activitat 4. El **cabal** és un dels paràmetres més importants a tenir en compte quan es vol fer l'estudi d'un riu.

4.1. Busca la definició de cabal.

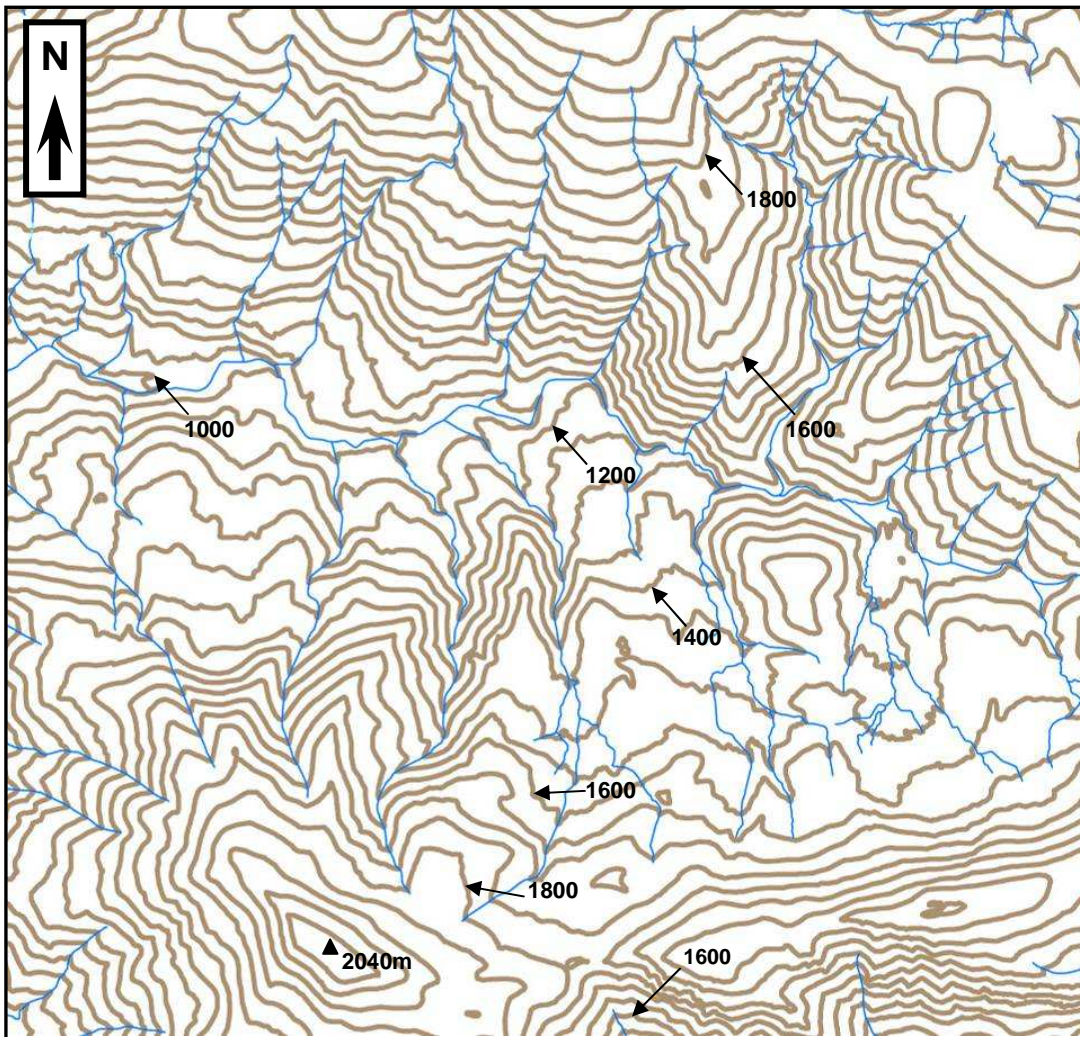
4.2. A la pàgina següent hi ha 2 seccions de 2 rius diferents. Si sabem que:

Cabal(Q) = velocitat x secció(S) i S = amplada x profunditat, calcula quina Amplada₁ i quina Profunditat₂ han de tenir les dues seccions per què els 2 rius tinguin un cabal de 3m³/s.

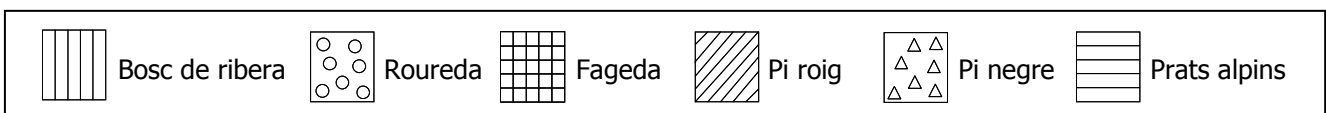

1.2. i 1.3.

COMUNITATS VEGETALS

4.2.

